Өмірхан ӘБДИМАНҰЛЫ

шығармалары

2 том

ӘОЖ 821.512.122.09(035.3)
КБЖ 83.3(5қаз)
Ә 13

«Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі
«Мәдениет және өнер саласындағы бәсекелестікті жоғарылату,
қазақстандық мәдени мұраны сақтау, зерделеу мен насихаттау
және мұрағат ісінің іске асырылу тиімділігін арттыру» бағдарламасы
«Әдебиеттің әлеуметтік маңызды түрлерін басып шығару»
кіші бағдарламасы бойынша жарық көрді».

ӘБДИМАНҰЛЫ Ө.

Ә 13 Шығармалары / Өмірхан Әбдиманұлы. – Алматы: «Қазақ энциклопедиясы», 2016.

ISBN 978-601-7472-92-4

Т. 2: Қазақ әдебиетіндегі ұлт-азаттық идея: монография. – 2016. – 424 б.

ISBN 978-601-7472-94-8

Бұл еңбекте XX ғасыр басындағы әдебиет негізге алына отыра қазақ әдебиетіндегі ұлт-азаттық идеяның дәстүрлік арналары ежелгі дәуірдегі Орхон Енисей жазба ескерткіштері, хандық дәуірдегі жыраулар поэзиясы, XIX ғасырдың бірінші жартысындағы зар заман әдебиеті, Махамбет толғаулары, XIX ғасырдың екінші жартысындағы Абай поэзиясын қарастыру арқылы жүйеленген. Еңбектің жаңашыл сипаты азатшыл идеяның XX ғасыр басындағы әдеби бағыттардың негізгі көркемдік ұстанымына айналуын дәлелдеу арқылы нақтыланған. Зерттеуші ұлт-азаттық идеяның қазақ әдебиетіндегі көрінісін дәстүр, тарихи негіз, даму бағыттары, көркемдік мәні мен қызметі, жаңашылдық сипаты тұрғысынан жан-жақты ашқан.

Монографияның теориялық және практикалық құндылығы – XX ғасыр басындағы ұлт-азаттық әдебиетті терең зерттеу арқылы қазақ әдебиеттану ғылымын дамытуға жаңа өріс алып келуі. Ғалымның қазақ әдебиетіндегі ұлт-азаттық идеяны біртұтас көркемдік жүйеде қарастыруға байланысты жасаған түйінді тұжырымдары қазіргі кезеңдегі XX ғасыр бас кезіндегі әдебиетті ғылыми жүйелеудің басты бағдарына айналуы тиіс. Зерттеу еңбек әдебиеттанушы ғалымдарға, жалпы ұлт руханиятын қастер тұтар зиялы қауымға арналған.

ӘОЖ 821.512.122.09(035.3)
КБЖ 83.3(5қаз)

ISBN 978-601-7472-94-8 (Т.2)
ISBN 978-601-7472-92-4

© Әбдиманұлы Ө., 2016
© «Қазақ энциклопедиясы», 2016

МАЗМҰНЫ

Аңдату 5

1. ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ҰЛТ-АЗАТТЫҚ ИДЕЯНЫ ЖЫРЛАУДЫҢ ДӘСТҮРЛІК АРНАЛАРЫ

1.1 Ежелгі әдебиеттегі азатшыл жыр сарындары 21
1.2 Зар заман әдебиетіндегі азаттық идеяның көрінісі..............................42
1.3 Махамбет поэзиясы – ұлт-азаттық идеяның алтын тұғыры 91

2. XX ҒАСЫР БАС КЕЗІНДЕГІ ТАРИХИ ЖАҒДАЙЛАР ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІҢ ҰЛТ САНАСЫН ОЯТУДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ

2.1 Қазақ зиялылырының ұлт санасын ояту жолындағы бағыт-бағдары мен күрес жолы 121
2.2 Ұлт-азаттық идеяның XX ғасыр бас кезіндегі әдеби бағыттардың басты ұстанымына айналу сипаты 164
2.3 Ағартушы ақындар поэзиясындағы отаршылдыққа қарсы күрес идеясының көрініс табуы 188

3. ҰЛТ-АЗАТТЫҚ ИДЕЯНЫҢ ҰЛТ-АЗАТШЫЛ ӘДЕБИЕТТЕГІ ЖАҢАШЫЛ СИПАТЫ

3.1 Ахмет Байтұрсынов – XX ғасыр әдебиетіндегі ұлт-азатшыл бағыттың көш басшысы 232
3.2 Міржақып Дулатов – ұлт-азаттық идея жыршысы 261
3.3 Мағжан Жұмабаев поэзиясы – ұлт-азаттық идеяны жырлаудың жаңашыл өрнегі 276

4. ҰЛТ-АЗАТТЫҚ ИДЕЯ - XX ҒАСЫР БАСЫНДАҒЫ КӨЛЕМДІ КӨРКЕМ ТУЫНДЫЛАР АРҚАУЫ

4.1 Алғашқы қазақ романдарындағы азаттыққа ұмтылған күрескер тұлғалардың бейнеленуі 312
4.2 Азаттық идеясы – XX ғасыр басындағы қазақ поэмаларының басты көрсеткіші 329
4.3 М.Жұмабаев, С.Торайғыров поэмаларындағы ұлт-азаттық идеяның жаңашылдық сипаты 354

Қорытынды 406

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі...413

«Қазақ энциклопедиясының»
директоры – Бас редакторы
Ж.Тойбаева

ӨМІРХАН ӘБДИМАНҰЛЫ

ШЫҒАРМАЛАРЫ

2 том

Редакторы – Нұрымжан Мауытов

Корректоры – Ұлбала Әлішева

Суретшісі – Нұргелді Есенаманов

Компьютерлік беттеу – Гүлхан Омарбекова